

СТЕНОГРАМА

виїзного засідання Комітету з питань енергетики та

житлово-комунальних послуг

17 жовтня 2025 року, Закарпаття

Веде засідання голова Комітету ГЕРУС А.М.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Давайте, може, ми зараз визначимо, який у нас буде порядок денний. Або навіть так, порядок денний трошки пізніше. Я би зараз хотів би представити, у нас є керівники регіону, сьогодні присутні, це Білецький Мирослав Золтанович, голова Закарпатської обласної державної адміністрації. Давайте, може, вам вступне слово. І також у нас сьогодні є Сарай Іван Дмитрович, це голова Закарпатської обласної ради. Прошу ...*(Не чути)*

Зараз, Мирослав Золтанович, прошу, вам слово.

БІЛЕЦЬКИЙ М.З. Щиро дякую.

Шановний пане голово, шановні депутати, шановні присутні! Закарпаття є одним із осередків ...*(Не чути)* енергетичної незалежності нашої країни, ідеальне місце саме тут провести засідання комітету, за що я вам дякую. В межах вашої робочої поїздки ви вже відвідали виробництво ...*(Не чути)* електростанцій ... *(Не чути)* державі. На завтра, наскільки я знаю ...*(Не чути)*.

Станом на сьогодні в області обсяг встановлених робочих потужностей становить 567 мегават, з яких відновлювальних джерел енергії – це 527. Когенерація області приватна, 39,4 мегавата. ...*(Не чути)* з початку року у нас 107 мегават. Із згаданого вироблення вітрової у нас 60 мегават, це 12 ...*(Не чути)* зараз уже запущено вітрових станцій.

...*(Не чути)* громада задоволена співпрацею, тому що є нарахування в місцеві бюджети і є ...*(Не чути)*, які все-таки відгуки від них. У нас, на жаль, є негативна зараз історія по інших ...*(Не чути)*, які зараз ...*(Не чути)* це

активно коментують. Але ми ж розуміємо, що ...*(Не чути)* - це саме ті люди, які живуть в цьому місці, які знають краще і, звичайно, що вболівають сильніше за те місце, де ...*(Не чути)* Я б тут не виключав ні в якому разі їх, але все-таки хочу ...*(Не чути)*

Я вам всім бажаю плідної роботи. Радий, що запросили. Будемо і надалі ...*(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам.

Прошу, Сарай Роман Дмитрович, голова Закарпатської обласної ради.

САРАЙ Р.Д. Дякую.

Доброго дня, пане голово, шановні депутати, представники місцевого самоврядування! Знаєте, Закарпаття, у Закарпатті присутні, мають місце всі три стихії: це сонце, вітер і вода. За часів першої Чехословацької Республіки, це 100 років назад, в Закарпатській області функціонувало 50 гідроелектростанцій і ще 50 були підготовлені проекти для їх реалізації.

Сьогодні, спілкуючись з громадами, ми розуміємо, що біля 300 гідроелектростанцій, невеличких гідроелектростанцій, можуть бути реалізовані в Закарпатській області. Але в межах розвитку, в межах розробки стратегії регіонального розвитку Закарпатської області кожній громаді було доручено розробити стратегію розвитку економіки, а також розробити ...*(Не чути)*, де кожна громада визначає, де розміщається школа, садочок, церква, супермаркет і де громада може використати сонячну електростанцію, гідроелектростанцію та відповідний вітряк.

Ця робота трошки зупинилася, оскільки 20 проектів ...*(Не чути)* планування були, ...*(Не чути)* планування мали фінансуватися USAID. Але ми всі розуміємо, що фінансування зупинилося. І ми як регіональна влада зараз шукаємо альтернативні фінансові джерела для того, щоб громади могли продовжити цю роботу. Відповідно в межах загальної адміністративно-правової реформи децентралізації як державної влади так ми формуємо

децентралізацію в сфері енергетики, щоб регіони, громади мали відповідну автономію, мали можливість самостійно забезпечувати себе електроенергією. Це не тільки автономність в частині енергетики, а це автономність і в частині фінансів.

Наприклад, наші партнери з австрійського регіону Бургенланд володіють 50 відсотками гідроенергетики відповідно в австрійському регіоні, це є власність регіону. І це так, знаєте, приклад, який надихає, який сьогодні дає нам розуміння, що кожна громада має можливість не тільки за рахунок інвестора отримувати в бюджет певний відсоток з отриманих коштів, а з часом, будучи спроможними, може самостійно будувати гідроелектростанцію, ставити вітряк, будувати відповідні сонячні станції, для того щоб на роки, на десятиліття забезпечити фінансову спроможність і енергетичну автономність.

Я дякую кожному з вас, що ви вирішили провести засідання комітету саме на Закарпатті. І сьогодні тут порушиться питання не тільки ... *(Не чути)* загальнонаціонального масштабу, а і внутрішні питання, які ... *(Не чути)*

Дякую вам і бажаю успішної праці.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам.

Також з нами сьогодні представник Міністерства оборони, заступник міністра оборони Володимир Заверуха. Але, як я розумію, Володимир трошки пізніше, в більш закритому режимі теж скаже своє слово і скаже те, що важливо було би сказати і на що, можливо, нам якимось чином треба буде відреагувати.

Зараз я тоді пропоную порядок денний засідання комітету. Перше питання. Це стійкість енергосистеми України, роль Закарпатської області та західного регіону в розбудові розподіленої генерації та розвитку генерації з відновлювальних джерел енергії. Перше питання. І друге питання – це "Різне".

Якщо немає коментарів або заперечень, я тоді буду йти по списку, для того щоб затвердити порядок денний і перейти до першого питання.

Бондар Михайло Леонтійович.

БОНДАР М.Л. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Волинець Михайло Якович.

Герус – за.

Горобець Олександр Сергійович.

ГОРОБЕЦЬ О.С. За. Підтримую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Гриб Вікторія Олександрівна.

ГРИБ В.О. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Жупанин Андрій Вікторович.

ЖУПАНИН А.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Іоффе Юлій Якович.

ІОФФЕ Ю.Я. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Камельчук Юрій Олександрович.

КАМЕЛЬЧУК Ю.О. Камельчук – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Кісільов Ігор Петрович.

Кіт Андрій Богданович.

Козир Сергій В'ячеславович.

КОЗИР С.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Костюх Анатолій Вячеславович.

КОСТЮХ А.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Красов Олексій Ігорович.

КРАСОВ О.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Кучеренко Олексій Юрійович.

Мулик Роман Миронович.

МУЛИК Р.М. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пивоваров Євген Павлович.

ПИВОВАРОВ Є.П. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Нагорняк Сергій Володимирович.

НАГОРЯНК С.В. За.

(Шум у залі)

_____. Андрій Михайлович!

СКОРОХОД А.К. Скороход – за.

СЕМІНСЬКИЙ О.В. Семінський – за, якщо не почули.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Почув, почув.
Волинець Михайло Якович.

ВОЛИНЕЦЬ М.Я. Волинець – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Є.
Совсун Інна Романівна.
Хлапук Максим Миколайович.

ХЛАПУК М.М. Хлапук присутній – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шаповалов Юрій Анатолійович.

ШАПОВАЛОВ Ю.А. Шаповалов – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Юнаков Іван Сергійович.

ЮНАКОВ І.С. Юнаков – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Юрченко Олександр Миколайович.

ЮРЧЕНКО О.М. Юрченко – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Отже, 20 – за. Рішення прийнято.

Тоді переходимо до першого питання. Стійкість енергосистеми України, роль західного регіону у розбудові розподіленої генерації та розвитку генерації з відновлюваних джерел енергії.

Я скажу від себе декілька слів. Те, що ми сьогодні відвідували, те, що ми сьогодні бачили, складається у таку дуже гарну і правильну, на мою думку, картинку. Тому що сьогодні відвідали і газові електростанції, і газо-поршневі

електростанції – досить гарний об'єкт, більше ніж 18 мегават потужності, це високоманеврена генерація.

Також ми бачили сьогодні сонячні електростанції, також бачили сьогодні вітрову генерацію. І також ми бачили об'єкти, де планується... де вже Storage, Energy Storage і де планується ще будувати установки зберігання енергії. І це виключно такий гарний мікс, тому що це те поєднання енергетики, "зеленої" енергетики – вітер і сонце з високоманевреною генерацією або установками зберігання енергії, які додають гнучкість енергосистемі і дають можливість управляти електроенергією з відновлювальних джерел енергії для того, щоби в нас електроенергія відповідала попиту зі сторони споживача: коли її потрібно більше, як наприклад ввечері, коли її потрібно менше, як наприклад вночі або вдень, коли її можна зберігати або менше виробляти. І це такий дуже був приємний досвід бачити, що тут на Закарпатті розвиваються різні види генерації і всі вони один одного гарно доповнюють, один одного гарно доповнюють і більше того, тут не просто генерація розвивається, а і ми бачимо, розвивається машинобудування, яке використовується в енергетиці, тобто енергетичне машинобудування. І тут виробляються елементи чи навіть об'єкти генерації. І навіть планується тут відкриття нових заводів чи переїзд, релокація нових заводів, релокація навіть необов'язково з України, а може бути і з інших країн. І, наскільки я чув, є плани щоби трансформаторний завод тут на Закарпатті з'явився. А це дуже важливо, щоб він з'явився і запрацював. Тому що ви знаєте, є атаки, які відбуваються в енергосистемі, вони відбуваються по підстанціях і по трансформаторах. Тому, якщо окрім генерації, у нас з'явиться в безпечному місці трансформаторний завод, який може швидко, ефективно, якісно і по справедливих цінах виробляти трансформатори. Це буде дуже класно, дуже круто, і це буде дуже допомагати всій Україні, це буде допомагати Лівобережній Україні, це буде допомагати прикордонним регіонам, тому що там буде обладнання на заміну, буде резервного обладнання більше, і це допоможе швидше відновлювати подачу електроенергії, де є пошкодження.

Тому, як на мене, гарний розвиток регіону. Важливо, щоб такий тренд зберігався, щоб динаміка зберігалася. І, я бачу, керівники області налаштовані конструктивно, щоб був позитивний результат. І мені хочеться, щоб всі: і експерти, і всі стейкхолдери, всі, хто беруть участь в обговоренні, - вміли знаходити спільну мову таким чином, щоб рухати загальну справу вперед і щоб спільно досягати результатів, не ставити палки в колеса один одному, а знаходити спільну мову і рухатися вперед. Тому що це наш спільний результат, від якого вся країна може або виграти, або програти. І, безумовно, над треба працювати над тим, щоб країна виграла.

У нас також... *(Не чути)* всій Україні, і тим регіонам, де є складніша ситуація, яка... *(Не чути)* оцінка, яке бачення щодо стану енергетики в Міністерства енергетики. Прошу, Микола Олександрович, вам слово.

КОЛІСНИК М.О. Дякую.

Перш за все, шановні члени комітету, хочу зауважити, що на сьогодні, виходячи зі стану енергосистеми, тих пошкоджень, які завдаються, стійкість і забезпечення потреб електричної енергії на місцях, зокрема, забезпечується трьома насправді такими важливими моментами в ракурсі обговорення питання розподіленої генерації.

Перше – це приватний розвиток, тобто будівництво розподіленої генерації приватним бізнесом, і наскільки ті умови, які були прийняті щодо спрощення приєднання мереж, спрощення будівництва ведення, чи фінансові інструменти, які були запроваджені нашими колегами: Міністерством економіки, Національним банком, - наскільки вони стали рушійною силою; наскільки ринкові котирування, які фактично були теж стимулом насправді протягом міжопалювального сезону, дали змогу, щоб інвестиційні плани підтверджувалися і ця розподілена генерація продовжувала розвиватися.

На сьогодні ми бачимо, що в більшості регіонів цей тренд продовжується. Але одним з основних наступних моментів – це стійкість енергосистеми, є те, наскільки ця енергосистема виконує фактично роль у

балансуючому сегменті ринку, в ДПРЗ, яку роль ця розподілена генерація відіграє.

Тут варто зауважити, що це є важливий момент, оскільки більшість генерацій виконується по спрощеним умовам приєднання для належного функціонування на ринку електричної енергії, зокрема балансуючому, ми маємо мати фактично повноцінно інтегровану систему. На сьогодні є регіони, маємо відмітити, які якісно виконали насправді ось цю вправу. Ми її починали з так званих паспортів енергонезалежності, де виходячи з регіонального принципу, виходячи з географічного принципу, розвивались ті типи генерацій, які доступні в кожному регіоні. Маємо зауважити, що, звісно, перш за все Закарпаття у нас відмічається значним вітропотенціалом, але при тому ми маємо і малий гідропотенціал.

Як було зазначено одним із доповідаючих, якщо брати історичні дані до 1978 року, насправді це ті регіони, де мала гідрогенерація становила пріоритетну частину балансу. І на сьогодні цей гідропотенціал в тих чи інших потужностях, він залишається. Звісно, є нові технології як мікро, так і малої гідрогенерації, і це ж теж є одним із додаткових джерел регулюючих потужностей.

В той час ми зазначаємо, що цей регіон з огляд у на значний відсоток саме відновлювальних джерел енергії має потенціал розвитку систем накопичення енергії УЗЕ, адже маневрування такої частини саме в прифронтовому регіоні, воно повинно доповнювати... *(Не чути)* систему завантаження потужності, тобто беручи до уваги і сусідні регіони. Є перетини міждержавні, які теж впливають на економічний потенціал розвитку та інвестицій, ну і звісно, фізичний захист. Тобто розуміючи, що це західні регіони, зокрема близькі до кордону з Європейським Союзом, інвестиційний потенціал є значний.

А от для прикладу, зазначений об'єм навіть встановленої генерації по області, ми бачимо, що 39. Ми вітаємо інвесторів, які це виконали. Але потужність розібрана на, скажімо так, технічні умови на потужність

приєднані до газової мережі по області вибрані повністю. Це значить, що на руках в інвесторів є ще наміри розвивати. Питання, в які терміни, в який спосіб?

Беручи до уваги, такий останній момент зауважу, користуючись нагодою комітету, всі законодавчі ініціативи і рішення уряду, ми бачимо, на сьогодні є ефективними. Якщо інвестори під час обговорень зазначають ще додаткові пропозиції, готові їх обговорювати. Але з нашої сторони як уряд, ми на сьогодні вбачаємо також потребу в тому, щоб і місцеві органи влади розглядали питання розподіленої генерації як джерело резервного типу живлення під основні об'єкти критичної інфраструктури, зокрема у великих містах, де є централізоване теплопостачання (мій колега, бачу, з Мінрегіону це відзначив), і щоб ці об'єкти в тому числі були приєднані до об'єднаної енергосистеми, зокрема через розподільчі пристрої, тобто через мережі ОСР. Чому? Тому що це додаткове джерело електричної енергії для потреб у випадку ізольованого режиму. Ризик атаки об'єктів є по всій території України, а відповідно наявність достатнього джерела енергії безпосередньо в населеному пункті, тобто в середині так званого енергетичного острова, якій розподіляється по мережам низької напруги, є важливим.

Від себе як міністерства ми прийняли відповідні рішення в частині ...*(Не чути)* напруги 35 ...*(Не чути)* для можливості, щоб обленерго простою мовою могли формувати так звані острови і інші відповідні рішення. Тому ми ще раз вітаємо розвиток за всіма типами електричної енергії і за всіма класами електричної енергії, які визначаються як розподілена енергія. Якщо в рамках дискусії будуть запропоновані якісь ще проекти рішень, які можуть спростити та підтримувати такий розвиток розподіленої генерації, ми будемо його вітати і брати до уваги.

Дякую. Доповідь завершив.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Андрій Михайлович, а питання можна чи пізніше?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Давайте трошки пізніше. *(Не чути)*

Зараз прошу слово Ковальчук Костянтин Олексійович, заступник міністра розвитку громад та територій і потім ми перейдемо до народних депутатів. Прочу, Костянтин Олексійович.

КОВАЛЬЧУК К.О. Вітаю, Андрій Михайлович. Вітаю, шановні народні депутати, Закарпаття і очільників області. Дякую за запрошення і можливість бути дотичним до сьогоднішнього засідання комітету.

Тема прямо, перше, порядку денного дуже-дуже актуальна, Микола Олександрович правильно підкреслив, стійкість енергосистеми України. І ви знаєте, в який період зараз ми перебуваємо, найскладніші виклики перед новим опалювальним сезоном. Тому дуже актуальний і правильний фокус сьогоднішнього обговорення.

Я поінформую вас про те, що в Україні обережно стартує опалювальний сезон. Я бачу по сьогоднішній статистиці, що Закарпаття також в правильному тренді, соціальні об'єкти підключаються: 366 садочків, 357 шкіл і лікарні. Тобто проблем з соціальною сферою немає. В той же час обережно підходимо до ощадливого споживання газу. І відповідно максимально області приймають рішення обережно щодо населення. Тому дякую за те, що ми спільно з колегами з Міненерго, з регіонами на одній хвилі.

Щодо енергосистеми. Дійсно, ми проводили аналіз і маємо залежність не про Закарпаття, я дуже радий, що у вас децентралізовано фактично, це дуже чудово. Але по Україні, на жаль, 39 відсотків обсяг теплового навантаження приходить на великі ТЕЦ і ТЕС і також близько 40 відсотків на великі котельні потужністю більш ніж 20 мегават. 78 відсотків фактично за централізованою тепловою генерацією. Що призводить до того, що ворог чітко розуміє пріоритетні об'єкти для атак як енергосистеми, так і об'єктів

теплопостачання. Приклад сумської атаки КАБами сьогодні на Сумську ТЕЦ. Тому найкращий привід і стимул для того, щоб запроваджувати розподілену генерацію. Це є дуже важливо. І наразі в Україну достатньо поставлено, не достатньо, але достатньо велика кількість, і ми очікуємо від регіонів прискорення темпу її підключення.

Погоджуюсь з колегою Міненерго. Ми також усіляко завжди сприяємо і підтримуємо певним льготним режимом спрощення процедур щодо запровадження розподіленої генерації, адже відповідно розуміємо важливість цього напрямку.

Дякувати богу, що в Закарпатті немає такої великої потреби. Бачили ще дві блочно-модульні, які є в наявності. Тому, поскільки у вас є і сонце, і вітер і вода, я буду дуже радий, і можете розраховувати на всіляке сприяння стимуляції розвитку розподіленої генерації саме у вашому чудовому сонячному регіоні.

Дякую за можливість вас бачити і чути. Бажаю продуктивної дискусії і засідання. Дякую, Андрій Михайлович, за запрошення.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Спасибі, Костянтин Олексійович. Дякую.

І зараз переходимо тоді до колег народних депутатів. Я хотів би зараз запросити до слова, у нас сьогодні на засіданні комітету присутній голова фракції "Слуга народу" Давид Георгійович Арахамія. Давид Георгійович теж у нас небайдужа людина до енергетики і разом з нами цікавиться, допомагає і відвідує енергетичні об'єкти.

Тому прошу, Давид Георгійович, ваша думка, ваше слово, ваша позиція з приводу нашої енергетичної системи в нашій енергетиці.

АРАХАМІЯ Д.Г. Дякую.

Мені здається, ми не випадково зустрічаємось на Закарпатті, тому що це один з найкращих прикладів побудови децентралізованої енергосистеми, яка і збалансована, і має відновлювальний характер. Тобто всі останні тренди, які

навіть без війни ми мали би підтримувати, ми сьогодні вже маємо і бачимо в реалізації конкретній як від приватної форми власності, так і державної форми власності, де ми маємо великі проблеми, но великі проблеми, як казав пан Костянтин, маємо в централізованій генерації.

Я завжди вітав, коли ви як комітет підтримували побудову децентралізованої малої генерації. Тому що фактично це як було таке трошки передбачене рішення, навіть без війни це мало позитивний характер, тому що таку систему набагато краще і керувати ніж керувати великими об'єктами, де завжди є питання з точки зору маневрової генерації і інші аспекти технічні. Зараз, коли ми маємо війну, ми розуміємо, що побудувати, наприклад, ми бачили там проекти гідропарків, які є тут, просто влучити ракетою чи "шахедом" в один вітряк, це, по-перше, і шкоди набагато менше, а, по-друге, це ще й *(Не чути)*... ну, тобто це насправді навіть з військової точки зору то досить складне завдання.

Немає, на жаль, з того, що я зрозумів, немає проєктів малої гідрогенерації, і взагалі по Україні їх не вистачає. Я розумію чому, тому що багато, я як голова ради... Ukraine Invest бачив багато інвесторів, які приїжджали і цим цікавились, тому що у нас є потреба в ...*(Не чути)* генерації, гідро є одним з найдешевших засобів такої генерації, але, на жаль, чомусь ми не маємо проєктів. Я вважаю, що тут є проблема з поєднанням інтересів громади і в першу чергу нормативи документації, бо у нас є там і екологічні норми, там є питання бюрократії і місцевої, і національної. Мені здається, що нам треба попрацювати над цим і зробити якийсь спрощений порядок, тому що по всім іншим типам генерації ми вже зробили багато спрощень. По гідрогенерації не зробили, і тому, власне, і не маємо її, незважаючи на те, що фінансування на це дуже легко знайти.

Тому бажаю плідної праці вашому комітету і керівництву Закарпаття також бажаю, щоб ви і далі демонстрували такий дружній інвестклімат для енергетичних інвесторів.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Спасибі. Спасибі, Давид Георгійович.

У нас тут, бачу, підняті руки є, Жупанин Андрій Вікторович, і тоді будемо рухатись далі. Андрій Вікторович, піднімали руку?

ЖУПАНИН А.В. Піднімав.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Піднімав руку. Можна в цей мікрофон, буде простіше передавати.

ЖУПАНИН А.В. Дякую, Андрій Михайлович.

ГОЛОВУЮЧИЙ. До речі, Андрій Вікторович народився в місті Виноградів на Закарпатті. *(Не чути)* народний депутат ...*(Не чути)*

ЖУПАНИН А.В. Дякую, Андрій Михайлович.

По-перше, я хочу подякувати за те, що ми приїхали нарешті на Закарпаття, що ми наші виїзні засідання комітету робили в різних регіонах України, але до Закарпаття ще не доїжджали. І це насправді чудова ідея, дуже радий, що ми, закарпатці, гостинні. З Анатолієм Вячеславовичем, коли посадили всіх в автобус, ми 20 хвилин розповідали, який чудовий наш край, просто навипередки один перед одним, тому що ми дійсно любимо свій край і дуже раді, коли до нас приїжджають гості і можуть побачити цю красоту, яка нас оточує.

Тому дякую і дякую за організацію взагалі поїздки, за організацію відвідування і візиту на потужності підприємства "ФРЕНДЛІ ВІНД ТЕХНОЛОДЖІ", дуже вражений. Чому? Тому що я пригадую Перечин, оскільки я навчався в Ужгороді, ми часто їздили в ту сторону, і в гори відпочивати, є там такий курорт, "Воеводино" називається. І Перечин більше асоціювався ніби з транзитною точкою, тому що в місті самому не особливо

що було, на відміну від інших міст, таких як: Хуст, Виноградів, Берегове, Мукачеве, - які мають можливості для певного розвитку, можливо, дещо інші, але все одно вони є, то Перечин, на жаль, таких можливостей не мав. І я сьогодні насправді цікавився, а чому в Перечині вирішили цей проєкт реалізувати, тому що мені дивно було. Насправді в Виноградіві... *(Не чути)* побачити, але я вже в Перечині. І те, що я побачив, мене дуже здивувало, приємно здивувало. Тому що ми бачили відремонтовану школу, ми бачили план з відкриття ліцею, ми бачили виробничі потужності. І це реально велике підприємство. Я не думаю, що туди можна повести всіх і показати, але, напевно, варто було би, щоб люди побачили своїми очима. Тому що, якщо люди побачать своїми очима, наскільки це, по-перше, велике підприємство саме по собі; і, по-друге, наскільки це унікальний продукт, який виробляє Україна, то я думаю, що багато хто взагалі передивився би своє ставлення до подібних проєктів, це об'єктивно. А Україна, вона, на жаль, втрачає свій промисловий потенціал, втрачала з розпадом Радянського Союзу, втрачала вже в роки незалежності, і частково росіяни самі хотіли, щоб ми втрачали. І оці знання, унікальні, які є в українців в машинобудівництві, вони є нашим активом, по великому рахунку. І дуже приємно, що зберігаються підприємці, які, ну, цей актив, вони його пробують реалізувати і реалізовувати нові проєкти.

А стосовно, якщо ми говоримо взагалі за енергетику. Мені здається, що є зараз речі, які очевидні для всіх. І тут, можливо, їх варто повторити, але, знову ж таки, щоб всі просто були на одній сторінці, як кажуть. В країні є дефіцит електроенергії. Це очевидна істина зараз, ми всі це бачимо останні тижні, особливо після обстрілів значних, які були по нашій енергосистемі. Екстрені відключення двічі на день, на телефон приходить повідомлення, графіки не діють, тобто застосовуються екстрені відключення світла. Тому в країні дефіцит електроенергії.

Нам потрібна електроенергія, нам потрібно будувати свої потужності. Це очевидна істина знову ж таки. Не так багато є потужностей, які можна

будувати. Тому що в енергетиці все дуже чітко і дуже зрозуміло. не придумали нічого такого, щоб було космічною наукою. Тобто у нас є там, наприклад, сонячні електростанції, ми дивимося, в енергосистемі України вже забагато сонячних електростанцій. Ми в дні літа обмежуємо виробів, тобто Укренерго дає команду на те, щоб виробництво електроенергії сонячних електростанцій зупинялося.

А чи можна їх будувати в Закарпатті додатково? У нас і так є багато, це перше. Друге. У нас область одна... в трійці по сонячним СЕС домогосподарств, у нас багато цього виробітку. По-друге, ми трошки нехтуємо нашою землею. Тому що землі на Закарпатті об'єктивно мало. У нас гірський регіон, і землі, придатної для того, щоб сюди релоковувати підприємство, щоб сюди створювати новий бізнес, є об'єктивно мало. Ми, зараз поїздивши по потужностям ФРЕНДЛІ ВІНД ТЕХНОЛОДЖІ, бачимо, що вони впираються в свої ліміти, їм потрібна нова земля, а нової землі ...*(Не чути)* бачимо, що не так і багато. Тому ми нехтуємо своєю землею, думаючи, що ми можемо набудувати тут багато СЕС, насправді тут певний є ліміт і ще й з урахуванням і внеску в енергосистему, роботу енергосистеми. Тому з СЕС я був би обережним вже надалі.

Більше того, зараз Давид Георгійович сказав за те, що за децентралізовану генерацію. Тут, до речі, не можу не похвалити наш закон, який наш комітет прийняв, який назвали "зелена" трансформація, де я виступив першим автором, який дозволив встановлювати генерацію на стороні споживача. Цікава інформація. За 2024 рік на Закарпатті споживання електроенергії з мережі впало на 3 відсотки, дані Обленерго. Тобто виходить, що у нас збільшується кількість підприємств, які у нас працюють, до нас релоковуються підприємства, вони збільшують навантаження на мережу, але з мережі збирається менше... падає споживання електроенергії. Тому що підприємства ставлять на своїй стороні, до прикладу, сонячні електростанції, просто собі на дах ставлять і економлять, заощаджують електроенергію, тим

самим вони йдуть до якоїсь своєї енергонезалежності. І це якраз і є концепція також розбудовувати децентралізовані генерації.

Далі. Ми казали за СЕС. Тепер ГЕС. ГЕС можна в Закарпатті будувати, також були проблеми з екологами. Однак, мені здається, проблема ГЕС, що це малі ГЕС. Тобто у нас немає Дніпра на Закарпатті, у нас є маленькі гірські річки, які фізично дуже складно зробити так, щоб тут можна було б будувати, не знаю, на 100-мегаватні якісь, або навіть більше, гідроелектростанції. Тому це не може бути опція, але вона дорога, вона доволі складна і її не можна масштабувати. Це найбільша проблема.

Що далі може бути? Можуть бути теплоелектростанції, наприклад. Навряд чи на Закарпатті люди готові бачити якісь великі теплоелектростанції, які, не знаю, можуть там спалювати вугілля або, навіть якщо будуть на газі працювати, це дорогі проєкти. Питання в тому, хто їх буде реалізовувати, де їх реалізовувати, знову ж таки суспільна думка буде не сильно на користь таких проєктів.

Можуть бути малі станції, які ми сьогодні бачили, когенерація, малі газо-поршневі установки. Знову ж таки їх система сама енергетична не може прийняти, ну, напевно, безлімітну кількість, по-перше, а, по-друге, це впирається в ціну на газ. Тому що газ – це є ресурс, зараз ціна на газ доволі дорога. Якби ця станція купувала газ по ринковій ціні, то, можливо, вона б і не була би збудована. Зараз є певна пільгова історія для виробників електроенергії з газу, в них є стимул будуватися. А якби не було, ну, незрозуміло, тому що ціна на газ у нас зараз доволі висока.

І от ми цим методом виключення доходимо, значить, перше, що потрібно, дефіцит по електроенергії, друге – потрібно будувати нові потужності. Перерахували потужності що ми можемо зробити. Я думаю, атомну електростанцію ми навряд чи побачимо на Закарпатті. Відповідно ми доходимо, а що ми можемо зробити. У нас залишаються вітроелектростанції.

Тепер треба зрозуміти ще одну особливість. В будь-якої генерації, яку я назвав, ви не можете помістити на 100 відсотків, не забезпечити систему.

Тому що там атомна генерація має свої особливості роботи. Сонячна генерація має свої особливості роботи. Газова генерація має свої особливості роботи. Це завжди енергомікс, для розуміння, енергомікс. Тобто ми говоримо, що щось буде 50 відсотків цієї генерації, там 20 відсотків цієї генерації, 10 відсотків цієї генерації. Тому кожен вид генерації має свій ліміт через цей енергомікс. І Укренерго, наскільки мені відомо, вони розраховують, що наша енергосистема до війни, до війни ще могла прийняти в систему десь 4 гігавати вітру, тобто вітроелектростанцій. Якщо говоримо, 4 гігавати ми тоді могли, 1,2 зараз... збудовано було до війни 1,8 гігавата, тобто вже з 4 – 1,8 було збудовано до війни. Зараз із 1,8 – 1,3 окуповано. Це Херсонська область, Запорізька область. 1,3 окуповано. В системі працює 500 мегават вітроелектростанцій, з них от 60 знаходиться на Закарпатті. І виходить, що у нас є ще оцей ліміт, куди ми можемо рухати енергосистему, за умови, що ми там не станемо якоюсь... 5 років, не станемо новою Німеччиною, вона споживає електроенергії, не знаю, в десять разів більше. Але у нас є певний ліміт, куди ми можемо ще увіткнути цей вітер. І тут питання, а які регіони прийдуть це робити? От в яких регіонах це буде реалізовано? Тут є певний ліміт і де це буде реалізовано.

Мені здається, що регіони, вони взагалі і, чесно кажучи, ми сьогодні ходили по об'єктах, і в нас Андрій Михайлович він з Волинці і він до pana Владислава кожного разу кожні 5 хвилин приходив і питав, а чи можемо ми такий проект зробити на Волині. Тому що регіони, вони зацікавлені в тому, щоб подібні проекти реалізовувалися в регіонах. Багато причин: робочі місця, податки, інвестиції, все, що завгодно, ну, регіони між собою борються, щоб побачити ці проекти в себе на території. І тут Закарпаття в певній унікальній позиції знаходиться, тому що у нас є все для того, і є інвестор, який хоче це реалізовувати на Закарпатті. Власне, це все мене підводить до того, що подібні проекти потрібно дуже детально роздивлятися і знаходити можливість, як сприяти тому, щоб такі проекти реалізовувалися у нас в області. Це важливо для нас, і я назвав мільйон причин чому.

Чи означає це, що нам ігнорувати думку екологів? Ні. Однозначно, ні. Мені здається, якщо у мене за сім років роботи вже парламенті, що мене найбільше навчила ця робота, те, що завжди у будь-якій ситуації ви можете знайти компроміс. Будь-який. Навіть буває ситуація, в якій вже не видно, що, ну, не можна домовитися, завжди можна знайти компроміс.

Тому тут важливо, перше, слухати сторін. Важливо мати, важливо, перше, відштовхуватися від того, що важливо для країни зараз як такої, що важливо для області, які плюси і мінуси. Зважувати це все, сідати говорити і знаходити розумний компроміс. Тому що я більш ніж переконаний, що його можна знайти, основне – це мати бажання і мати оцей фокус для того, щоб цей компроміс знайти. Якби я особисто голосував на якомусь референдумі там за впровадження таких проєктів, мій голос був би однозначно за. Я дуже радий, що ми зараз маємо змогу бачити реалізацію подібних проєктів у нас на сонячному Закарпатті. Я думаю, що воно буде не тільки сонячним, а скоро і вітровим Закарпаттям.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Андрій Вікторович.

Хочу лише звернути увагу, що я не просто так питаю, а зрештою на енному запитанні пан Владислав сказав, що, так, ми прийдемо і на Волинь і там також будемо будувати. Вибачте, Закарпаття, но трошки ще і на Волинь підуть ті інвестиції.

Прошу, Михайло Леонтійович.

БОНДАР М.Л. Дякую всім присутнім.

Знову почну, напевно, з того, що і я до pana Владислава підходив, так що і Львівщина, я думаю, що не буде пасти задніх. Так що не тільки Волинь і Закарпаття.

Я взагалі ...*(Не чути)* колеги, що от і не тільки, напевно, під час війни, а взагалі і в мирному житті наш комітет, Комітет енергетики і ЖКГ, і

Міністерство енергетики мають бути, напевне, лідерами якраз в прийнятті тих рішень, за рахунок яких має жити держава. Тому що хто би яке рішення не приймав, якщо немає електроенергії, ніяке підприємство працювати не буде, податки сплачуватися не будуть, виготовлятися продукція не буде і в тому числі й оборонна продукція, і життєво необхідна продукція.

Тобто ми маємо бути як комітет номер один, тобто ми маємо бути лідерами у прийнятті всіх проектів там, всіх якихось законопроектів, слухати бізнес, дослухатися до тих проблем або перепон, які вони зараз мають, наприклад, під час підключення або введення в експлуатацію нових потужностей. Місцеві органи самоврядування мають всіляко сприяти таким підприємцям і допомагати їм в реалізації їм задумів. Ми маємо збирати круглі столи, напрацьовувати цю проблематику, яка є, яка існує. І найголовніше, що не має права робити держава, – це зловживати і красти, наприклад, гроші, в тому числі з державного бюджету, на енергетиці, прикриваючись благими намірами.

Ви недавно чули про звіт Рахункової палати, де фактично тільки на третьому рівні укриття 9 мільярдів гривень фактично закопано, тому що ні один з тих об'єктів не побудований. Агенція з відновлення сьогодні розказує про якісь 50 відсотків, що кожен з тих об'єктів побудований, а Рахункова палата говорила взагалі про 25 відсотків, тобто 9 мільярдів викинуто на вітер. Ми коли з тимчасовою слідчою комісією, яку очолює Олексій Кучеренко, приїжджали на ті об'єкти, ми бачили... просто, не треба бути великим фахівцем, можна було на пальцях порахувати, скільки там бетону, арматури в тому чи іншому об'єкті, ми бачили, що ціни на них в 4, в 5 разів завищені. Вони звітували про такі суми, я не знаю, там із золота, напевно, треба було будувати те укриття.

От це номер один, що не має права робити держава, це красти. Вона не має права під час війни, коли ми говоримо дійсно, от як пан Андрій сказав, що в нас є дефіцит електроенергії, що ми вишуковуємо кожную якусь можливість, щоб додатковий кіловат, мегават якраз подати в мережу, ми не

маємо права, прикриваючись благими намірами, виділяючи з державного бюджету мільярди як би на укриття, як би на охорону тих енергетичних об'єктів, і в кінцевому результаті отримали такий звіт від Рахункової палати, і не тільки від неї. Я думаю, що і звіт тимчасової слідчої комісії не кращим буде, він також покаже оці всі зловживання.

Тому я думаю, ще раз повторюся, комітет і Міністерство енергетики мають бути лідерами. І оці всі зловживання ми маємо показувати, викривати, бити по руках і притягувати до відповідальності тих людей, подаючи, наприклад, ми як ТСК ці матеріали будемо по-любому спрямовувати в правоохоронні органи і в прокуратуру, і в поліцію, і в ДБР, щоб вони оці факти, які є в тих звітах, щоб вони їх перевірили і притягнули до відповідальності відповідних людей.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Спасибі.

Прошу Костюх Анатолій Вячеславович.

ГРИБ В.О. Ні, спочатку я, а потім...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Вікторія Олександрівна, прошу.

ГРИБ В.О. Колеги, вітаю. Дуже приємно тут бути на Закарпатті. Знаєте, як голова підкомітету з енергетичної безпеки я б хотіла зауважити сьогодні, що вітрова генерація, розподільча генерація – це є складовою національної безпеки. Коли у мене був шанс прийняти участь в розробці вже світової стратегії вітрової генерації, це було цього року, ...*(Не чути)*, мова йшла про те, що саме вітрова генерація є складовою національної безпеки. Тому що ми з вами дуже добре розуміємо, що енергетичний фронт на сьогодні – це другий фронт. І ми розуміємо, що ворог буде робити все для того, щоб знищувати нашу енергетичну систему. Але знищувати вітропарки набагато

важче і недоречніше, чим знищувати теплову генерацію, іншу генерацію. Слава богу, до атомної не ходять ще, але ми ж не знаємо, що вони будуть робити. Правильно? Ми ж розуміємо, що там можуть бути удари по трансформаторах. Тому, коли ми говоримо про енергетичну безпеку, про вітрову генерацію, ми повинні розуміти, що це також критична інфраструктура. І коли ми бачимо зараз, що є перешкоди в будівництві, тому що є деякі екологи, активісти, які виступають проти, то я вам хочу сказати, що в даному випадку, на превеликий жаль, вони працюють на ворога.

Нам необхідно зробити все для того, щоб таких перешкод не було. Тому що, коли ми чуємо про те, що це буде шкодити якимось чином екології, то я не знаю, звідки це береться. Зараз в усьому цивілізованому світі, от я не беру зараз, знаєте, Сполучені Штати Америки, там трошки інший фокус, вони не думають про розподільчу генерацію, але у них трошки безпекові зараз моменти інші. Але в Україні, ще раз, вітрова генерація – це безпекова генерація. Тому оці всі ігри зараз в екоактивістів, при всій повазі, але давайте ми думати все ж таки про країну і про національну безпеку.

Я вважаю, що якраз на рівні області, на рівні також міст необхідно про це говорити, і на рівні нових міністерств, які були створені в тому числі. А ми зі свого боку, як народні депутати, нам потрібно зробити все, щоб все ж таки отаких зараз stumbling blocks (каменів спотикання) не було.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Вікторія Олександрівна

Прошу, Анатолій Вячеславович, потім Сергій Володимирович.

КОСТЮХ А.В. Доброго дня. Я буду, я постараюсь зовсім швидко говорити. Андрій Вікторович вже якраз дуже ...*(Не чути)* Закарпаття і дійшов певних висновків. Я просто хочу сказати, ми були на об'єкті ... *(Не чути)* станції, так і поспілкувавшись з інвестором, і директором, що ми дізналися.

Перше. Брак фахівців. Тобто з кожним таким об'єктом нам потрібно розвивати ...*(Не чути)* і розвивати їх, тому що такі фахівці в найближчому майбутньому все більше і більше будуть затребувані у нас на Закарпатті.

І другий момент, це дозвільна документація. І це не йдеться там про якісь екологічні в даному випадку норми, а йдеться більше отримати дозвіл, ліцензію, а там папірець не видають, потрібно зібрати величезний простовп документів, який дуже часто насправді нікому не потрібний. І тут якраз ми з членами комітету обговорювали, що потрібно це змінювати, можливо, навіть законом, вводити якісь обмеження на додаткову регуляцію, я би сказав так, цього процесу. Тому що будь-яка інвестиція в даному випадку потребує не просто бажання інвестора ще прийти, а ще і величезну кількість юридичних фірм, які будуть обслуговувати просто якісь довідки, які з кабінету в кабінет переносяться. Це потрібно скоротити, і це скоротить час появи таких підприємств, а відповідно і мультиплікаційний ефект, це люди, які будуть заробляти достатньо як гарні зарплати, витрачати їх в місцевості, освіта, яка буде розвиватися в даному напрямку. І не тільки, не тільки, не тільки.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Прошу, Сергій Володимирович Нагорняк.

НАГОРНЯК С.В. Доброго дня, закарпатці! Доброго дня, колеги! Колеги, думаю, ні для кого не секрет, що за минулий рік ворог пошкодив 9 гігават генерації. Українські енергетики робили все можливе, щоб відновити хоча б частину цієї генерації. І ворог зараз продовжує активно знищувати її.

Ми знаємо, що є український інвестор, який хоче будувати сьогодні на Закарпатті гідропарк, розширювати можливості Закарпаття по енергетичній незалежності, до енергетичної безпеки. І, в той же час, ми бачимо, що деякі політики, громадські діячі, або люди, які за них себе видають,

перешкоджають діяльності українським інвесторам, які не лише інвестують... *(Не чути)* я вважаю, що це сьогодні військовий злочин.

Андрій Вікторович говорив про компроміси. Я вважаю, що сьогодні ніяких компромісів бути не може, тому що сьогодні потрібно пройти нам зиму. Зрозуміло, що вітряки не збудуються швидко, але ми маємо розуміти, що до весни невідомо, що залишиться з енергетики взагалі. Ми бачимо, що ворог обирає тактику сьогодні випалювання абсолютно кожного регіону енергетичної інфраструктури. І сьогодні на Закарпатті маємо докласти всіх зусиль, щоб збудувався гідропарк в найкоротші терміни. Ми... *(Не чути)* зробити все можливе для того, аби сьогодні сприяти українським інвесторам інвестувати свої ресурси у будівництво нових потужностей.

Ну, і хочу звернутися, щоб разом з колегами підготувати відповідне звернення і до Служби безпеки України: перевірити, на кого працюють сьогодні ті люди, які представляються екоактивістами, перевірити їхні всі вихідні дані. Тому що сьогодні перешкодження діяльності – це те ж саме, що сьогодні перешкоджати нашим ветеранам, які працюють у ТЦК, сьогодні залучати чоловіків до Збройних Сил України. Це та ж сама аналогія, коли ми бачимо, що перешкоджають в якихось населених пунктах нашим ветеранам. Тому що ТЦК – це не якась абстрактна організація, це працюють сьогодні в ній наші військовослужбовці, працюють ветерани, які пройшли війну.

Тому, колеги, давайте, ми сьогодні тут для того, аби все ж таки зробити все можливе, і якщо потрібні законодавчі зміни, то напрацювати їх оперативно і допомогти українським інвесторам розбудовувати енергетичну незалежність регіону.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Прошу, Юрченко Олександр Миколайович.

ЮРЧЕНКО О.М. Колеги, доброго дня! Так само вітаю всіх на Закарпатті сьогодні. Ви знаєте, як член ТСК з питань захисту прав ВПО, побачивши і школу, побачивши і ті маленькі містечка, які побудовані для внутрішньо переміщених осіб, я просто в захваті, я висловлюю неймовірну вдячність. Це приклад не тільки для інших релокованих бізнесів, це реально приклад для держави, як треба піклуватися про людей, які насправді страждають від агресії рашистів.

Ви знаєте, друзі, я сам з Києва, багато хто з Києва знає, що я можу назвати себе екоактивістом, я вберіг від забудов багато парків, скверів, там боровся завжди. Але коли почалося повномасштабне вторгнення, я як кожен нормальний чоловік пішов і взяв зброю, тому що я розумію, що найголовніше, що може бути – це захистити себе, своїх рідних і свою державу. Як сьогодні зазначали багато хто, от і Сергій Нагорняк останній раз, енергетичний фронт у нас насправді сьогодні є, якщо він впаде, то ...*(Не чути)* ніхто. Всі наші захисники не зможуть функціонувати, якщо ми будемо повністю ізольовані, чого прагне ворог.

І ви знаєте, тут, на Закарпатті, коли хтось ризикує зараз своїм життям, і ми тут всі сидимо теж, я прошу не забувати, тому що хтось зраз тримає оборону, роблять ті, які блокують для компаній, які по суті виконують, створюють стратегічну інфраструктуру, хтось створює умови, які не дають їм можливості на повну зробити відправки, функціонувати, це насправді треба звертатися до правоохоронних органів. І я просив би, щоб вони прийняли до уваги, що відбувається. ...*(Не чути)* будь-які законні права громади не можуть ніким бути скасовані і блокуватися. Ми в таких умовах, що ми повинні зробити все для того, щоб громада сама вирішувала, як їй розвиватися.

І, Андрій Михайлович, я просив би щоб ми, можливо, на законодавчому рівні змогли захистити інтереси прав інвесторів, які насправді займаються розвитком стратегічної інфраструктури, яка важлива для всієї держави, а не тільки для регіону.

Дякую, колеги.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло. Дякую, Олександр Едуардович.

Дальше на зв'язку також по відео є наші колеги, і по відео Олексій Юрійович Кучеренко піднімає руку. Прошу, Олексій Юрійович.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Дякую, Андрій Михайлович. Дякую, шановні закарпатці, шановні колеги. Я спробую стисло, щоб не затягувати.

Перше. Безумовно, в питанні підтримки розбудови нової генерації, в тому числі і вітрової, я однозначно підтримую ці процеси. І тут правильно колега Сергій Нагорняк казав, я десь його підтримую, що тут треба розібратися. Якщо це рекет, вибачте, то тоді дійсно правоохоронці мають займатися і з'ясувати це. Бо ми ж знаємо, що і в світі це дуже модна течія – займатися рекетом. Якщо це дійсно справедливі вимоги місцевих поважних громадян, депутатів-закарпатців, місцевої влади, ну, тоді має бути, безумовно, діалог і інвестор має, подбати про інтереси, безумовно, ну, громад. Але я, знаючи, що інвестори достатньо з головою товаришують, вони зазвичай залюбки це роблять і знаходять компроміс. Тому, безумовно, я підтримую по правоохоронцям.

Тепер друге. Користуючись нагодою, швидко, тобто підтримка є, але я хотів би декілька моментів зупинитися.

Перше. Я підтримую виступ Михайла Бондаря, колеги, дякую, що він там був на засіданні Рахункової палати. І моя пропозиція як голови тимчасової слідчої комісії до усіх членів комітету, не тільки членів комісії, але і комітету, я пропоную питання укриттів на закритому засіданні, ще раз, думаю, що на закритому засіданні, запросивши всіх, безумовно, Укренерго, Агенцію, Рахункову палату, обов'язково керівницю (я знаю, що її в понеділок будуть слухати по фортифікаціях, так само і по укриттях), міністерство і так далі, спокійно з ними розібратися. Бо те, що я бачу цей хайп навколо укриттів, там багато правильної інформації, багато спекуляцій. Але що мене

дивує, різна статистика, різна інформація у кожного органу: в Укренерго своя, у міністерства своя, в Рахункової своя і так далі. Це перше. Тому пропоную провести таке засідання, як тільки буде звіт цей затверджено, це буде найближчим часом.

Друге – це ключова теза. Оскільки ми сьогодні розглядаємо стійкість енергосистеми, а Закарпатська область – це частина нашої енергосистеми, я пропоную в першу чергу колегам із "слуг народу", – я дякую, що там і пан Арахамія є, це дуже важливо, і Андрій Михайлович Герус, – я хочу свою позицію висловити. Енергетика воєнного стану, воєнного часу не може жити за законами мирного часу, для мене це аксіома. Я беруся стверджувати, що на сьогодні сама система управління паливно-енергетичним комплексом не відповідає реальній ситуації. І ви маєте свою інформацію, і я багато маю. Я бачу, як приймається, потім не виконуються управлінські рішення і так далі, і тому подібне.

Я пропоную, знов-таки в закритому режимі ми готові надати свої пропозиції по тому, які до законодавства мають бути внесені для того, щоб саме на період оцього надзвичайного де-факто стану, в якому ми вже знаходимося, і він буде всю зиму, ви чудово розумієте, щоб прийняти відповідні законодавчі, якщо потрібно, і управлінські рішення. Знов-таки пропоную, щоб без політики, в закритому режимі. Це другий момент.

І третій. На жаль, Микола Колісник відключився, у нього там якась термінова... він повернеться, питання і до нього, ну і, мабуть, до комітету. За моєю інформацією, ви знаєте ситуацію з екстреними обмеженнями і з дефіцитом, да, там реальний дефіцит на рівні 5-6 відсотків кожного дня, – за моєю інформацією, можливість перетину фізично 2,1 гігавата. Фізично імпорт складає 300 мегават, тобто 15 відсотків, розумієте. Всього 15 відсотків ми імпортуємо від того, що могли би додатково влити в систему і відповідно щоб не було графіків обмежень як мінімум по генерації. І я хотів би від міністерства почути, що треба реально зробити, які організаційні чи законодавчі рішення, щоб ми максимально цим імпортом скористовувались,

можливістю. Бо на сьогодні береться аварійна підтримка, в останній день бралась аварійна, вона в три рази дорожча взагалі, як ви знаєте, як це пропонується.

Тому я таке питання хотів би від міністерства послухати, коли підключиться знов пан Колісник. І ваша точка зору так само мені цікава, Андрій Михайлович, Давид Георгійович. А, он Микола підключився.

Дякую. У мене все.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Прошу, Микола Олександрович, чи чули запитання, яке було озвучене?

КОЛІСНИК М.О. Андрій Михайлович, чув. Якщо можна я відповім на питання Олексія Юрійовича коротко. Скажемо так, у нас питання щодо регульованої потужності по міждержавними ...*(Не чути)* нами звісно періодично обговорюється і піднімається з різних сезонів. Зараз основне питання перше – це гарантована потужність і питання вибірки. Адже в рамках, я не знаю, чи є Укренерго, але у нас є, звісно, обмін даними щодо фактичної вибірки тої потужності, яку нам надають. Із 2,1 гігават фактично ми бачимо, що, для прикладу, на сьогодні на 17 годину, тобто ми близькі до піку навіть в рамках комерційного ринку. Головне наше завдання – це стимулювати, щоб і комерційні номінації відповідної ціни у відповідні години були ринковими, тобто стимулювали ринок імпортувати. Зараз ми бачимо, що фактично імпорт в обсягах 1,829 мегават/годин. Тобто 1 гігават 800 – це близько до максимальної потужності.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Це в пікові.

КОЛІСНИК М.О. Це в пікові, так. Тут якраз і виникає питання, що аварійна допомога виникає в ті години, коли, назвемо, ринкових стимулів, напевно, недостатньо, ринкові стимули не спрацьовують.

Як це можливо реалізувати? Обговорювались різні сценарії, тобто вони є як напрацювання, але ми розуміємо, що на сьогодні у нас енергосистема в залежності від тих же ж непередбачених температурних і наслідків, в першу чергу обстрілів, потребує комплексу рішень.

Тому вас почули. Ми всередині це беремо до уваги в рамках напрацювань. Попередньо це були питання чи ПСО якесь, чи ще якось врегулювати. Беремо до уваги, тобто подивимося, які інструменти на сьогодні коректні, опрацюємо разом з Регулятором НКРЕКП.

КУЧЕРЕНКО О.Ю. Дякую, пане Миколо.

КОЛІСНИК М.О. Дякую дуже.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Скажіть, будь ласка, чи є ще у нас хтось по відео? Ніхто не піднімав більше руку?

Добре, тоді спасибі. Ми обмінялися думками щодо поточної ситуації, обговорили і якісь складні моменти, які виникали, колеги народні депутати висловили думки з цього приводу. Я тоді пропоную, у нас ще є так само Генеральний директор компанії "Вітряні парки України" Владислав Єременко. Він підготував для нас презентацію, щоб показати, які проєкти реалізуються, які проєкти розвивають, які проєкти є ...*(Не чути)* Я так розумію, що презентація готова, щоб її показати.

Тоді прошу, Владислав, вам слово.

ЄРЕМЕНКО В.В. Доброго дня! Це дуже велика подія сьогодні відбувається на Закарпатті, коли така кількість дуже поважних людей приїхали для того, щоб відреагувати і просто спробувати розібратися, що ж дійсно відбувається на землі. Для мене це велика честь. Я дуже вдячний за

надану можливість презентувати діяльність, котру ми ведемо. І спробую дуже стисло, навіть без особої презентації.

Перш за все, про що ми кажемо, тобто коли підприємства почали евакуйовуватися, то перш за все це була історія про те, що акціонери прийняли рішення і перш за все повірили в те, що це можливо збудувати нову історію, нові можливості і, саме головне, зберегти галузь машинобудування для нашої країни. ...*(Не чути)* було прийнято рішення по релокації якихось основних підключень потужностей, звісно, стало ж таке і важливе питання, а як же ж забезпечити ці потужності стабільним постачанням електроенергії і що робити для того, щоб нашим людям, нашим громадянам було достатньо комфортно в таких умовах працювати і почати жити.

Дійсно, коли ми кажемо про бізнес, то перш за все це питання віри. Тобто віри інвестора і акціонера в те, що *(Не чути)* територію, державу і ті органи самоврядування і державної влади, котрі дають можливість розвивати ті чи інші напрямки. Саме це і відбулося. Тобто всі повірили, всі почали виконувати задачі. І задачі ...*(Не чути)*

Перше – це збереження все ж таки машинобудівного потенціалу цієї країни, а, по-друге, це будівництво і вдосконалення того, що говорили поважні наші сьогодні колеги, - це все ж таки енергобезпечності і енергодостатності регіону, для того щоб можна було... *(Не чути)* промислового потенціалу функціонувати.

Виконуючи ту роботу, дійсно, стикаються підприємства з різними аспектами. Перш за все, це допомога на рівні місцевих рад, на рівні місцевого керівництва, рівні територіальних громад. Відгукнулись на таку ініціативу, і, дійсно... *(Не чути)* проекти, котрі сьогодні виконуються на території Закарпаття. Да, дійсно, воно супроводжується низкою непорозумінь. Яких? Тобто не всі зразу відгукуються позитивно. Тобто кожна дія, котра виконується чи приватним інвестором, чи навіть державними органами, завжди має як позитивні сприяння, так має і негативну думку. Чому маємо

негатив? Тому що в більшості своїй просто не до кінця розібралися, не повірили в ті слова, котрі намагається інвестор чи бізнес донести; не завжди вірять в ті роботи, котрі, дійсно, виконуються.

І для того, щоб це все відбувалося, дійсно, нами було в попередні періоди розроблена низка законодавства, в тому числі і екологічне, в тому числі законодавство і право по підключенню об'єктів генерації, в тому числі і ВДЕ. Але всі ті нормативні акти, котрі зараз існують, вони все ж таки направлені на те, що держава розвивається поступово, має плани, має мирний час.

Сьогодні ми маємо дещо іншу ситуацію, і тому, хочемо ми того чи ні, все ж таки дуже вдячні вам, що ви приїхали для того, щоб почути і побачити, що треба змінити для того, щоб все ж таки в сьогоднішній ситуації нам з вами можна було значно швидше і якісніше, але враховуючи думку і тих, хто не до кінця розібрався, і все ж таки враховуючи екологічні аспекти, зробити все для того, щоб ми могли і зберегти, і розбудовувати промисловий потенціал, і, в той же час, могли збудувати нову систему генерації, котра, можливо, буде взята за приклад для інших регіонів, для того щоб впроваджувати і розвивати такі ж інвестиційні проєкти.

Тому сьогодні державою вже зроблено декілька шагів, декілька таких кроків дуже потужних, це перш за все коли поновлюються якісь інвестпроєкти, завжди потрібні гроші, хочемо ми того чи ні. І на сьогодні, дійсно, там низкою державних банків вже розроблені програми, вони впроваджені саме в Закарпатті перший раз, коли почалися саме проєкти фінансування низкою наших державних банків, на прикладі того ж Ощадбанку, саме проєктах генерації, відновлювальних джерел. Це значно сприяє розвитку, значно краще ніж спрощує систему чи, мається на увазі, будівництва.

Так, дійсно, інвесторами сьогодні в громадах і саме в Закарпатті перший раз застосовані системи, щоб громади не відчували себе відстороненими від системи, а були все ж таки учасниками процесу роботи

гідроелектростанції, котра будується і будується не на один день ...*(Не чути)* більше року експлуатації. Тому саме інвестор ...*(Не чути)* було прийнято рішення 3 відсотки від ...*(Не чути)* спрямовувати безпосередково в бюджети громад ...*(Не чути)* Бо це постійний дохід, тобто громада розуміє, що вона не просто надала одноразово землю в оренду ...*(Не чути)* вона отримує постійно генерацію. Тому вона чітко розуміє, що вона забезпечує свій бюджет фінансовою складовою. З іншого боку, будуючи вітроелектростанцію, дійсно, ми розуміємо, що практична складова, тобто ...*(Не чути)* електроенергії, тому вона дійсно ...*(Не чути)*

Але, розбудовуючи різні елементи і виконуючи проєкти, звісно, ми стикаємося як практичний аспект з низкою тих недосконалостей ...*(Не чути)* є. Опять же не кажу, що це погано, але треба їх просто враховувати і відновити. Це все ж таки треба звернути увагу на екологічне законодавство, котре передбачає, з одного боку, якщо ми кажемо, наприклад, такий аспект як ...*(Не чути)* територій на обмеження зон по тих інших видах рослин, їх сьогодні можна там простою заявою взяти і заборонити. Але для того щоб доказати, що громада має можливість їх експлуатувати ту територію, то треба зробити це там 3, а то і 5 років досліджень для того, щоб спростувати. Не враховується думка громад, не враховується думка інвесторів, а виконуються роботи по ...*(Не чути)*

Тому я вважаю, що все ж таки треба нам тут звернути увагу, внести зміни для того, щоб... ми не є представниками ...*(Не чути)* галузі, а є представниками будівної галузі і в тому числі ...*(Не чути)* генерації. І ми чітко розуміємо, ми самі є громадянами України, що відповідальність за екологічні наслідки – це теж наша особиста відповідальність як інвесторів, так і керівників підприємств.

З іншого боку, ми чітко розуміємо, що в той же час є і певні підключення. Тобто вони, дійсно, спрощують, дійсно, там дякуючи і в тому числі вам за проголосовану низку законодавчих ініціатив по спрощеній системі, але ми бачимо, що все ж таки її треба доробити в частині того, що

трохи знизити фінансове навантаження на первинне підключення. Мається на увазі, там все ж таки розробити систему спрощену чи там відтермінування і підключення, враховуючи систему "Н" мінус 1. Тому що сьогодні і так мережа вже не є там достеменно цілісною, яка була до початку війни, і все ж таки потрібно це враховувати для того, щоб спростити цю процедуру, і записавши в обов'язки, наприклад, що після завершення війни ...*(Не чути)*

Також важливий аспект ...*(Не чути)* визнання територій спільного інтересу як для релокованих підприємств, так і, власне кажучи, для тих систем генерацій, котрі зараз будуються. Тобто на рівнях місцевих і на рівнях державного треба визначити. Тобто, окей, є території, ми визначаємо суспільно необхідними і що на них може розбудовуватися, що на них може ...*(Не чути)* Але все ж таки спростити ту систему до того, щоб можна було швидше це робити. Тому що чи робити ...*(Не чути)*, чи дати можливість будувати і дати можливість мати певний термін для виконання всієї документації і проведення всіх ...*(Не чути)* Тобто в моїй оцінці я бачу, що раз ви проїхали до Закарпаття і намагаєтеся розібратися в тому, що відбувається, як же відбудовується система, то, дійсно, з вашою допомогою ми це з вами зможемо зробити.

Ми чітко розуміємо, що на сьогоднішній день саме галузь машинобудування, як вона була базовою в Україні, так вона і залишиться. Її треба тільки розбудовувати і розвивати, і намагатися зробити все для того, щоб вона і далше була однією із найважливіших. Для цього навіть Міністерством економіки впроваджена, опять же, програма "Зроблено в Україні", дуже дійсно інтересна програма, дуже класна, вона для саме того, щоб держава швидше могла розбудовувати і в тому числі долучати додаткові інвестиції в таку галузь, як енергетика, та і не тільки в енергетику. То вона дуже буде сприяти, тому це дійсно там велика подяка за те, що вона існує і за те, що ви її підтримуєте.

Що я можу сказати на завершення. Вітропарки – це дійсно... мій п'ятнадцятирічний досвід практичної експлуатації і в тому числі останніх три

роки експлуатації, в тому числі в умовах наближених до лінії фронту, показує, що, так, та генерація є, та генерація існує і дійсно вона може стати такою основою, котра допоможе розбудувати нам надалі країну і відновити її. Тому дуже вам дякую за надану можливість виступити.

Ми відповідальний бізнес, ми враховуємо всі аспекти, котрі існують на сьогоднішній день у законодавстві, просимо вас звернути на наші пропозиції по вдосконаленню для того, щоб ми з вами могли швидше будувати і не 1,5 гігавата, і не 4, а можна зробити це базовою галуззю ... *(Не чути)* саме ... *(Не чути)*, тому що ми з вами – європейська країна.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам, Владислав.

В мене є одне питання. Скажіть, будь ласка, чи це правда, що ви 3 відсотки від всього свого заробленого доходу, не від прибутку, а від виручки всієї, 3 відсотки добровільно тратите в місцеві бюджети, там, де знаходяться ваші вітроелектростанції, щоб налагодити соціальне партнерство із місцевими ОТГ? Так є чи це не зовсім так?

СРЕМЕНКО В.В. Так, дійсно, для бізнесу не притаманно добровільно віддавати гроші, але саме в цьому випадку, коли ти розумієш, що навколо тебе повинні бути люди зацікавлені в тому, щоби розвивалася громада, і саме та громада, в котрій розміщуєш виробництво чи розміщуєш генерацію електроенергії, то, дійсно, 3 відсотки від валової виручки з кожної вітротурбіни вмонтованої в громаді, ми дійсно виплачуємо. Цей перший досвід саме в Закарпатті ми почали впроваджувати. Це була Нижньоворітська громада, і в інших громадах, де ми це будуємо і розвиваємо проекти, тому, дійсно, пропонуємо такий механізм для того, щоб громада була зацікавлена в розвитку.

Окрім цього, там реєструються юридичні особи, відповідно якщо там юридична особа, то весь персонал, котрий ...*(Не чути)* ПДФО, залишається

теж в громаді. Окрім цього, якщо орендуються землі, то, звісно, ми платимо ще й податок за оренду землі. Тобто так або так.

ГОЛОВУЮЧИЙ. І, будь ласка, чи є тут голова Нижньоворітської громади? Зараз, щоб верифікувати ці слова, скажіть, будь ласка, що ви можете сказати, чи це дійсно важливо? Там є ще один мікрофон, там є ще... Олександр Миколайович Юрченко, біля вас є мікрофон, якщо можна, дайте.

Скажіть, будь ласка, як це працює, чи ви отримуєте ті кошти, можливо, вони відсилають, але не отримуєте, десь вони по дорозі, може, губляться. Чи ви отримуєте і куди направляються такі ресурси? Що ви можете з ними зробити, що громада може з цим зробити?

ГРИГА І.І. Шановні депутати, шановні присутні, керівництво області! Дякую за запрошення на засідання комітету.

По-перше, хочу щиро подякувати нашим військовим, завдяки яким ми можемо тут знаходитися і завдяки їм збереглася наша держава і може відновлюватися наша економіка. Якщо взяти нашу співпрацю з інвестором на рахунок будівництва вітропарків, то весь шлях, який ми пройшли, він пройшов у діалогах, порозумінні, і за два з половиною роки нашої роботи у нас ні разу не виникло якихось таких глобальних непорозумінь, що хто з кимось абсолютно не рахується.

Кошти, за які ви говорите, так, вони вже більше року надходять в бюджет нашої громади, і в загальному коштів із ПДФО і з земельного податку так само не менше, на даний час поки ще всі вітротурбіни не працюють, а, навпаки, ще більше. І ті кошти направлені в першу чергу на освіту, медицину і на інфраструктуру. Уже є результат, тому що в усіх школах, абсолютно в усіх школах нові комп'ютери, нові дошки, амбулаторії забезпечені повністю новим обладнанням. І вже прокладено 4,5 кілометра

нової дороги, і з понеділка планується даліше будівництво доріг. Це саме 70 процентів коштів із гідрогенерації.

Так що це дуже позитивний досвід, і спікер з колегами, і я спілкуюся, а постійно їм нагадую, що кожний регіон у світі живе за те, де він там знаходиться і старається використати свій потенціал. А те, що була розмова тут за так званих екологів, які борються, то я вже казав, може, й...*(Не чути)* та вони зараз в більшості заробітчан, які стараються зупиняти роботу, щоб від них відкупилися.

І ще хочу додати, те, може, не моя справа, но у лютому місяці 24-го року я був у Чернівцях на конгресі при Президенту, і так само піднімалося питання, що погано були побудовані захисні споруди для наших ТЕЦ і всього остального. Пройшло скоро два роки – так само. Значить, хтось у тому зацікавлений, або хтось саботує роботу, або щось неправильно іде ...*(Не чути)* І, може, друга ще сторона, що фірми, які будують, в них працівники ...*(Не чути)* і нема кому будувати, тому що на місцях та сама складова. І якщо впаде енергетика, то впаде і військо.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло. Спасибі вам.

З оптимістичного, все-таки підтверджується, ваші гроші по дорозі не зникають, а доходять у місцеві бюджети. Тому все добре, томи ми з вами йдемо ...*(Не чути)*

_____. З керівниками громад, котрі ...*(Не чути)* на корисні справи.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Відповідально використовують, і сподіваюсь, що громади оцінюють ті додаткові можливості, які внаслідок розвитку енергетики виникають у відповідних громад. Спасибі.

Чи є ще в когось щось додати? Прошу, бачу, піднята рука. Ви представтесь, будь ласка.

ДЕВІЦЬКА Н.П. Голова Тур'є-Реметівської територіальної громади Надія Девіцька. Щиро дякую всім за запрошення і можливість бути почутою і висловити свої деякі міркування.

Нашу громаду було створено у 2021 році, до складу її увійшло 17 населених пунктів, із них 7 зі статусом гірських. І коли ми проаналізувати бюджетну, фінансову спроможність наших колишніх сільських... самостійних сільських рад, ми зрозуміли, що без залучення інвестицій громада не має шансів вижити, не те, що рухатися і розвиватися.

І тому, коли в 23-му році до нас прийшли представники, управляючі компанією "Вітряні парки України", запропонували нам амбітний проєкт, реалізацію інвестиційного проєкту – будівництво 30 енергетичних споруд на Полонині Руна. Всі зрозуміли, що таке Полонина Руна, це, можливо, один із найбільш таких нашумівших проєктів, складних, непростих, але дуже цікавих. За два з половиною роки громада надзвичайно відчула колосальну підтримку нашого інвестора.

Сьогодні, користуючись нагодою, хочу подякувати керівництву, всім групам компанії, акціонерам за спільне бачення розвитку громади, за той вектор, який ми обираємо разом, і рухаємося разом, за те, що незважаючи на ті колосальні моральні тиски, приниження, колажі, я взагалі була героєм, напевно, ...*(Не чути)* тут на Закарпатті, ми підставляємо надійне плече допомоги. Цю допомогу ми відчуваємо звідусіль, як від обласної адміністрації, від обласної ради, від наших депутатів.

І я вам скажу для порівняння. Якщо ми в 2021 році при розподілі вільних залишків мали можливість спрямувати на соціально-економічні потреби громади, а це 17 тисяч населення на той час, 400 тисяч, 500, мільйон – це було за щастя, то вже, скажу, тільки так за 2025 рік від нашого інвестора за різних шляхів, це і ПДФО, це і орендна плата, ми отримали близько 13

мільйонів. За два з половиною роки нам вдалося замінити дахи, провести серйозні реконструкції колишніх адмінбудівель, які неефективно використовувалися, під дошкільний заклад, під гімназії. Нам вдалося спрямувати кошти на будівництво сучасного спортивного майданчика зі штучним покриттям, це 4,5 мільйона, у населеному пункті, де навіть ні школи, ні село не мали спортивної зали. Це колосальна підтримка військових. У нас діє програма підтримки, якою ми виділяємо кошти на придбання палива і на ритуальні послуги при похованні наших героїв. Це підтримка дітей військових, це підтримка інклюзивного ресурсного центру, це заміна системи опалення в одному з найбільших закладів загальної середньої освіти, це капітальний ремонт фасаду. І так можна продовжувати далі.

Я щиро дякую ще раз сьогодні, дивлячись всім присутнім представникам компанії "Вітряні парки", Владиславе Вікторовичу, вам, Валерію Сергійовичу, вам, всім, колеги, вам. Це, дійсно, наші друзі, які чують наших мешканців, які чують нашу громаду і які разом з нами вибудовують стратегію подальшого сталого успішного розвитку громад.

Так, було багато тиску. Так, прийшлося нашим депутатам місцевим ініціювати звернення до Прем'єр-міністра Юлії Свириденко, до народних депутатів України, мажоритарників від Закарпаття, до Закарпатської обласної ради, нашої Закарпатської військової адміністрації, обласної військовій, це було звернення щодо захисту законних прав громади самостійно вирішувати питання місцевого значення. Це було звернення щодо підтримки і захисту наших законних ініціатив реалізувати цей проєкт і дати можливість громаді розвиватися, рухатися вперед.

І на завершення. Шановні друзі, раз ви тут у нас на Закарпатті, ми завжди дуже щирі, відкриті, гостинні, і я хочу вам сказати, що будівництво вітропарку на полонині Руна дало, відкрило нові горизонти, дало нові можливості. Громада повірила в себе. Громада повірила в те, що з депресивної вона має право рухатися вперед і розвиватися, бути цікавою. І

ще це приклад взаємодії, співпраці влади, інвестора і громади. Це ступінь довіри один до одного і це той приклад, коли місцева територіальна громада на своєму прикладі робить внесок в енергетичну незалежність нашої держави. Слава Україні!

ГОЛОСИ ІЗ ЗАЛУ. Героям слава!

ДЕВІЦЬКА Н.П. Спасибі всім.

І це значить, що в нас теж підписаний меморандум, яким передбачається відрахування 3 відсотків до бюджету громади на покращення соціально-економічного розвитку громади.

Спасибі.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам.

Хороші ініціативи, і добре, що вони гарно реалізуються. Спасибі.

Скажіть, будь ласка, є ще в когось щось? Да, прошу ще вас. Якщо можна, не дуже довго, так лаконічно. Прощу.

ПОГОРІЛЯК І.М. Доброго дня! Іван Погоріляк, перечинський міський голова. Ви вже там сьогодні були у нашому місті, бачили, у нас не самі вітрогенератори, але місто, де народжується енергія. Я хочу сказати з цього, що я бував декілька разів різних часів на комітеті Верховної Ради, але я такої єдності, одностайності не бачив, як сьогодні у вас є, що вітрова енергетика – це складова нашої безпеки нашої держави. Воно так і є.

Друге, що я чую тут також, хто бореться зараз, оці заробітчани, проти вітрової енергетики, вони є вороги, це так є також. Недавно їдучи з URC з Риму, я заїхав в Австрію, заїхав в ідентичний вітровий парк на висоті 1600 кілометрів... метрів, як і наша полонина Руна, відзняв відео, такий ролик, і мене чуть не вбили за це оці екологи, псевдоекологи. Тому що я там казав,

там абсолютно в однакових умовах Закарпаття, і ми, може розвиватися вітрова енергетика, і це не шкодить природі.

Але я хотів би все-таки звернути увагу, я завжди при таких формах звертаю увагу на те, що ми програємо інформаційну війну рашистам. Ми програємо тому, що між нашими людьми завжди закидають такі думки, що це біда природі, що це чиновники наживаються, беруть взятки, зате вони любіють будівництво вітрової енергетики і так далі. Тому я прошу вас, що над цим треба працювати. Ви як народні депутати і так далі, дуже добре, що сьогодні багато камер, багато преси, це має поширюватися ця інформація, що думка у народних депутатів, у Комітету з питань енергетики одностайна: вітрова енергетика повинна бути.

Я ще хотів би вас попросити, знаю, що не так десь далеко, але там в перспективі буде розглядатися законопроект про Defence City, по-моєму так називається, сприяти цьому прийняттю закону. Тому що одна маленька громада, у нас минулий рік був бюджет 245 мільйонів, а 20 мільйонів ми віддали для прокладання електроенергії на цей район...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дивіться, ми в курсі цього питання. Ми розглядаємо і, думаю, що там повинно бути все нормально. Це тема нашого комітету, ми ...*(Не чути)*

ПОГОРІЛЯК І.М. Добре, дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Але дякую вам за ваш виступ. Спасибі. Це важливо, що є позитивний ефект для громад, для бюджетів громад, ...*(Не чути)* наші енергетичні підприємства в цих громадах. Спасибі. Дякую вам.

Є ще у нас якісь виступи?

Якщо немає більше, тоді я би... думаю, що це питання ми можемо завершити, перейти до розділу "Різне". У нас особливих питань у розділі "Різне" немає, але у нас є заступник міністра оборони, я би все-таки попросив

з розумінням до того віднестися, щоб ми вже відео відключили, бо буде певна просто інформація від заступника міністра оборони, і щоб ми вже попросили журналістів залишити зараз залу, бо можуть бути якісь питання, ми всі ще входимо під цим... доступ до таємниці ...*(Не чути)* від цього постраждати. Тому, перше, ви самі модеруйте процес, кому що, як можна говорити, що не можна говорити.

Прошу, Володимир Заверуха, заступник міністра оборони України.